

บทที่ 3

ความสัมพันธ์ของนักธุรกิจกับการเมือง

ในบทที่ 3 จะได้กล่าวถึง พรรคชาติไทยกับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 และจะกล่าวถึงบทบาทของนักธุรกิจกับการเมืองไทย การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักธุรกิจ การให้เงินสนับสนุนทางการเมือง การเข้าเกี่ยวข้องทางการเมืองโดยตรง และรูปแบบของการใช้อิทธิพลทางการเมืองของธุรกิจ การเลือกตั้งในแบบคณาธิปไตย สรุป

พรรคชาติไทยกับการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 เป็นการเลือกตั้งครั้งที่ 15 ของการเมืองไทย การเลือกตั้งครั้งนี้มีพรรคการเมืองส่งผู้สมัครถึง 17 พรรค แต่ได้รับการเลือกตั้งเพียง 15 พรรคเท่านั้น โดยส่งผู้สมัครทั้งหมด 3,612 คน การเลือกตั้งครั้งนี้กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 357 คน¹

พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งสูงสุด คือ พรรคพลังธรรม 319 คน และพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งน้อยที่สุดคือ พรรคเสรีนิยม จำนวน 180 คน และจากผลการเลือกตั้ง พรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาสูงที่สุดตามลำดับปรากฏดังนี้²

¹กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง, "ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 24 กรกฎาคม 2531," เทศาภิบาลฉบับพิเศษ เลือกตั้ง 24 กรกฎาคม 2531 (กรกฎาคม 2531) : 221-229.

²มุนษุณี วัฒนโรกเมร, ข้อมูลพื้นฐานพรรคการเมืองปัจจุบันและพรรคการเมืองกับการเลือกตั้ง ปี 2531 (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2531). หน้า 130.

(1) พรรคชาติไทย	๖๕	87	ที่นั่ง	คิดเป็นร้อยละ	24.37
(2) พรรคกิจสังคม	๖๕	54	ที่นั่ง	คิดเป็นร้อยละ	15.31
(3) พรรคประชาธิปัตย์	๖๕	43	ที่นั่ง	คิดเป็นร้อยละ	13.45
(4) พรรครวมไทย	๖๕	35	ที่นั่ง	คิดเป็นร้อยละ	9.80
(5) พรรคประชากรไทย	๖๕	31	ที่นั่ง	คิดเป็นร้อยละ	8.68
(6) พรรคราษฎร	๖๕	21	ที่นั่ง	คิดเป็นร้อยละ	5.88
(7) พรรคประชาชน	๖๕	19	ที่นั่ง	คิดเป็นร้อยละ	5.32
(8) พรรคปวงชน	๖๕	17	ที่นั่ง	คิดเป็นร้อยละ	4.76
(9) พรรคพลังธรรม	๖๕	14	ที่นั่ง	คิดเป็นร้อยละ	3.92
(10) พรรคกิจประชาคม	๖๕	9	ที่นั่ง	คิดเป็นร้อยละ	2.52
(11) พรรคก้าวหน้า	๖๕	8	ที่นั่ง	คิดเป็นร้อยละ	2.24
(12) พรรคมวลชน	๖๕	5	ที่นั่ง	คิดเป็นร้อยละ	1.40
(13) พรรคสหประชาชาติไทย	๖๕	5	ที่นั่ง	คิดเป็นร้อยละ	1.40
(14) พรรคเสรีนิยม	๖๕	3	ที่นั่ง	คิดเป็นร้อยละ	0.84
(15) พรรคพลังสังคมประชาธิปไตย	๖๕	1	ที่นั่ง	คิดเป็นร้อยละ	0.28

จากผลการเลือกตั้ง ทำให้พรรคชาติไทยที่มีฐานมาจากนักธุรกิจชั้นนำ และได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด ของไทยสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จ โดยรวบรวมพรรคการเมือง 6 พรรค คือ พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคประชาธิปัตย์ พรรคราษฎร พรรคสหประชาชาติไทย และพรรคมวลชน การวิเคราะห์ของพรรคทั้ง 6 พรรคที่เข้าร่วมรัฐบาลนั้น³ จะพบว่าทำให้รัฐบาลมี

³รัฐบาลผสมชุดนี้ประกอบด้วยพรรคการเมืองต่างๆ 6 พรรคดังนี้คือ พรรคกิจสังคม พรรคประชาธิปัตย์ พรรคมวลชน พรรคราษฎร พรรคสหประชาชาติไทย "สูตรผสม 5 พรรค ระวังสภาอายุสั้น" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 35 (31 กรกฎาคม - 6 สิงหาคม 2531), :11.

เสถียรภาพพอสมควร เพราะสามารถมีเสียงรวมกันถึง 199 เสียงจากเสียงในสภาผู้แทนราษฎร

จากการศึกษาการเลือกตั้งในครั้งนี้ พบว่า ผู้แทนราษฎรที่มาจากนักธุรกิจหรือมีความสัมพันธ์และผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจทั้งสิ้น จำนวน 214 คน ดังมีรายชื่อแยกตามพรรคฝ่ายรัฐบาลและพรรคฝ่ายค้าน ต่อไปนี้

พรรคชาติไทย

พรรคชาติไทยก่อเกิดจากตระกูลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย นักธุรกิจ อุตสาหกรรมและทหารบุคคลสำคัญที่เป็นหลักของพรรคชาติไทย คือ พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งเป็นบุตรของจอมพลผิน ชุณหะวัณ น้องเขยของ พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม

การก่อตั้งพรรคชาติไทย ถือได้ว่าเป็นการเชื่อมโยงกันแต่ๆ เริ่มจากจอมพลผิน ชุณหะวัณ มีบุตรธิดาด้วยกัน 5 คน ซึ่งบุคคลที่เป็นลูกเขยของจอมพลผิน และเป็นตัวตั้งตัวตีก่อตั้งพรรคชาติไทย ได้แก่ พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์, พลตรีประมาณ อติเรกสาร พลตรีศิริ ศิริโยธิน และอีกคนหนึ่งซึ่งสมรสกับตระกูลเจียวกุล ส่วนพลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นบุตรคนสุดท้องของจอมพลผิน⁴

การประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2517 มีบุคคลที่สนใจในเรื่องการปกครอง ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มการเมืองต่างๆ มีทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่า 20 กลุ่ม รวมทั้งกลุ่มของชาติไทยการเคลื่อนไหวจัดตั้งพรรคชาติไทย ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนว่าเป็น "กลุ่มนายพล" เคลื่อนไหวโดยลงข่าวหนังสือพิมพ์ว่า

⁴เสถียร จันทิมาธร, ชาติชาย ชุณหะวัณ (กรุงเทพมหานคร : แบลนพับลิชชิ่ง, 2532) หน้า 9-13.

กลุ่มผู้ก่อตั้งพรรคชาติไทย มองว่าบรรยากาศทางการเมืองช่วงรัฐบาลพระราชทานที่มีนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น "กระแสชาวยึด" ได้แผ่ซ่านไปทั่ว ซึ่งกลุ่มของชาติไทยเห็นว่าเป็นอันตรายต่อประเทศชาติ สมควรที่จะตั้งพรรคของตนเองขึ้นแทนที่จะไปเข้าร่วมหรืออยู่กับพรรคการเมืองอื่น จึงได้จัดตั้งพรรคขึ้น โดยกำหนดหลักการสำคัญๆ 6 ประการคือ¹⁶

1. ยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2. ต่อสู้และต่อต้านการดำเนินงานทุกรูปแบบของฝ่ายซ้ายหรือพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตย
3. แสดงตนโดยเปิดเผยที่จะไม่ย่อท้อต่อกลุ่มอิทธิพลต่างๆ ที่ไม่เคารพกฎหมาย
4. สร้างศรัทธาต่อประชาชนให้เห็นว่า นักการเมืองคือผู้เสียสละและสุจริต
5. พยายามดำเนินการเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของผู้ที่มีรายได้น้อย
6. ช่วยประสานสามัคคีระหว่างประชาชนทุกหมู่เหล่า เพื่อให้ร่วมมือกันสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ

ให้ชื่อพรรคนี้ว่า "พรรคชาติไทย" เพราะถือว่าเป็นมงคลนามและได้ทาพิธีเปิดป้ายที่ทำการพรรคชาติไทย เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2517

บุคคลสำคัญของพรรคชาติไทย คือกลุ่มทางทหารและพลเรือนที่สูญเสียอำนาจหลังจากที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้รื้อฟื้นอำนาจพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ลงไปในปี 2500 ถึงแม้ว่าในยุคสฤษดิ์ กลุ่มพรรคชาติไทยหรือกลุ่มราชครู จะไม่มีโอกาสเข้ามาสู่เวทีการเมืองก็ได้สร้างสมกำลังโดยเฉพาะสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองอย่างลับๆ คือ ฐานอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนร่วมกับนายทุนต่างชาติญี่ปุ่นและฐานอำนาจทางเศรษฐกิจที่เป็นปีกแผ่นของพรรคชาติไทย

¹⁶ เอกสารเผยแพร่ของ พรรคชาติไทย : ประชุมตั้งพรรค 2525.

ก่อน 14 ตุลาคม 2516 เป็นเครื่องสนับสนุนให้พรรคชาติไทยก้าวขึ้นสู่เวทีการเมือง และพยายามคุมอำนาจทางทหารในบางส่วนในช่วงเวลา 3 ปีก่อน 6 ตุลาคม 2519

การก่อตั้งพรรคชาติไทย เริ่มต้นจากบุคคลไม่กี่คนที่มีส่วนผลักดัน อาทิ เช่น พลเอกไพฑูรย์ อิงคตานุวัฒน์ (ประจำกองบัญชาการทหารสูงสุดถึงแก่กรรมไปแล้ว) พลตรีประมาณ อติเรกสาร นักธุรกิจอุตสาหกรรมสิ่งทอ พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ นักธุรกิจการเงินและนายทหารที่ชำนาญด้านการทูต คุณหญิงอุดมลักษณ์ ศรียานนท์ ภรรยาของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ร่วมกับนักธุรกิจที่มีชื่อเสียงในวงการ เช่น นางนงนุช ต้นสัจจา นายบุญทรง ศรีเพ็ญ พุ่ง . นายอรุณ แสงสว่าง-วัฒนะ นางสมถวิล สังขะทรัพย์ (บุตรสาวสมรสกับบุตรชายคนโตของพลตรีประมาณ) เป็นต้น

พรรคชาติไทย ปิฐานอำนาจทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมที่สำคัญโดยพิจารณาจากบุคคลสำคัญของพรรคที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจต่างๆ และกลุ่มธุรกิจที่ให้การสนับสนุนพรรค คือ⁶

พลตรีประมาณ อติเรกสาร เกี่ยวข้องกับธุรกิจต่างๆ คือ

1. บริษัท ไอศวรรค์ จำกัด
2. บริษัท เครื่องหนังไทย จำกัด
3. บริษัท โรแยลโรเมสเดอเฮ็กซ์พอร์ต จำกัด
4. บริษัท อุตสาหกรรมทอผ้าไทย จำกัด
5. บริษัท ไทยเท็กซ์ไทล์ฟิซซิ่ง จำกัด
6. บริษัท อุตสาหกรรมน้ำตาลชลบุรี

⁶หลักไท (13 พฤษภาคม 2524), ตะวันใหม่ (23 มีนาคม 2522), สยามนิกร (มีนาคม 2522), สมาคมเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, เส้นทางเศรษฐกิจรัฐบาลเปรม (เอกสารประกอบนิทรรศการ, 19-21 กันยายน 2523), สู่นาคต, ปีที่ 2 ฉบับที่ 89. (30 มกราคม- กุมภาพันธ์ 2526).

7. บริษัท น้ำตาลสุพรรณบุรี จำกัด
8. บริษัท กระจกไทยอาชาฮี จำกัด
9. บริษัท ไทยเทย์นเท็กซ์ไทล์ จำกัด
10. บริษัท รสพ.ประกันภัย จำกัด
11. บริษัท คาเซย์ทรีสต์ จำกัด
12. บริษัท ราชประสงค์ จำกัด
13. บริษัท ทีชซี จำกัด
14. บริษัท สแตนด์การ์ดกาเมนต์ จำกัด
15. บริษัท เทย์นโรบัสเตอร์ จำกัด
16. บริษัท กระจกอบอีสาน จำกัด
17. บริษัท ปาดังสินการคำ จำกัด
18. บริษัท ปราชินป่าไม้ จำกัด
19. บริษัท อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำกัด
20. บริษัท ไทยอาชาฮีโรดดาไฟ จำกัด
21. บริษัท ผดุงสินพาณิชย์ จำกัด
22. บริษัท เทพรส จำกัด
23. บริษัท กรุงศรีอยุธยา จำกัด
24. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

พลตรี ศิริ สิริโยธิน (อดีตรองหัวหน้าพรรคชาติไทย ถึงแก่กรรมแล้ว)

พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ มีกิจการอยู่ในบริษัท เอร่าวันทรีสต์ จำกัด บริษัท คาเซย์ทรีสต์ จำกัด เริ่มก่อสร้างธุรกิจด้วยการเป็นนายหน้าให้กับต่างประเทศ ในการติดต่อทำธุรกิจกับสาธารณรัฐประชาชนจีน

กลุ่มขอยราชครูที่ยังคงเหลืออยู่ 3 คน คือ พลตรีประมาณฯ พลตรีศิริฯ และพลตรีชาติชายฯ ได้ค่อยๆ ขยายฐานทางเศรษฐกิจในช่วงระหว่างปี 2500-2516 จนสามารถสร้างให้กลุ่มขอยราชครูมีอำนาจทาง เศรษฐกิจและใช้อำนาจทาง เศรษฐกิจ

ที่มีอยู่ไปสร้างอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองได้ นับตั้งแต่ปี 2516 ซึ่งระบบการเมืองเปิดกว้างขึ้นกว่าแต่ก่อนจนถึงปัจจุบัน

นายบรรหาร ศิลปอาชา เข้าร่วมกับกลุ่มชวยราชครูหลังกลุ่มอื่น แต่ด้วยความสามารถและบทบาททางการเมืองของนายบรรหารเอง กอปรกับพลังทางเศรษฐกิจที่ทุ่มเทเงินทองให้พรรคอย่างมาก จึงทำให้นายบรรหารฯ มีความสำคัญขึ้นเป็นอันมากจนได้ตำแหน่ง เลขาธิการพรรคชาติไทย ก่อนที่จะเข้าร่วมกลุ่มชวยราชครู นายบรรหารฯ ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับกิจการค้าไม้โรงเลื่อย นายหน้าค้าสารเคมีให้การประปาโดยผ่านทางจอมพลประภาส จารุเสถียร ดำเนินกิจการบริษัทไทยประกันชีวิต ร่วมกับกลุ่มรัตนรักษ์แห่งธนาคารกรุงศรีอยุธยา รวมทั้งกิจการบริษัทเงินทุนร่วมด้วย กิจการที่นายบรรหารฯ ดำเนินการอยู่มี

1. บริษัท ไทยโรเวอร์ซีทรีสต์
2. บริษัท บ้านเมืองการพิมพ์ (หนังสือพิมพ์บ้านเมืองที่ใหญ่อันดับสามของประเทศ)
3. กรรมการบริษัทชลประทานซีเมนต์
4. บริษัท สหศรีก่อสร้าง

นายบุญทรง ศรีเพ็ญ (กรรมการอำนวยการพรรคชาติไทย) ตระกูลศรีเพ็ญ ประกอบกิจการร่วมทุนกับนายทุนจากประเทศญี่ปุ่น ทำให้มีความสนิทสนมกับกลุ่มชวยราชครู เพราะมีการประกอบธุรกิจชนิดเดียวกันและให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันมาตลอด นับตั้งแต่การรัฐประหาร 2400 ความสนิทสนมกันอย่างลึกซึ้งของ 2 กลุ่มนี้ ได้มีความสำคัญต่อการก่อตั้งพรรคชาติไทยมาก ซึ่งนายบุญทรง ศรีเพ็ญ นับเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในการประสานนักธุรกิจเพื่อก่อตั้งพรรคชาติไทยร่วมกับกลุ่มชวยราชครูและความผูกพันนี้ยังคงดำเนินต่อไปอย่างราบรื่น โดยกลุ่มตระกูลศรีเพ็ญเองก็ไม่ได้ต้องการเข้าไปมีบทบาทในพรรคชาติไทยมากนัก เพราะอาศัยทางกลุ่มชวยราชครูดำเนินการในด้านนี้ก็เพียงพอแล้ว กิจการที่นายบุญทรงฯ ดำเนินธุรกิจอยู่คือ

1. บริษัท คาเซย์ทรีสต์ จำกัด
2. บริษัท ไทยอาชีพโรดคาเฟ จำกัด
3. บริษัท กระจกไทยอาชีพ จำกัด
4. ธนาคารศรีนคร จำกัด
5. บริษัท เยื่อไทย จำกัด
6. บริษัท ไทยพลาสติกและเคมีภัณฑ์ จำกัด
7. บริษัท บุญศรี จำกัด (ค้าที่ดินและทำบ้านจัดสรร)

นางนงนุช ดันส์จจา (กรรมการอำนวยการพรรคชาติไทย) มีธุรกิจ คือ

1. เจ้าของบริษัทพิรามิค
2. บริษัท สยามมหรสพ
3. บริษัท สยามกรีนแอดเวอร์ไทซิ่ง จำกัด
4. สวณนงนุช

นายอรุณ แสงสว่างวัฒนะ (กรรมการอำนวยการพรรคชาติไทย)

มีธุรกิจ คือ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ส.วัฒนา (ค้าอาวุธสงคราม)

นายธนา เสียวบุรินทร์ (กรรมการอำนวยการพรรคชาติไทย) มีธุรกิจ

คือ

1. บริษัท บอร์เนียว จำกัด
2. บริษัท รोजิเยนอิชิเดพ (ประเทศไทย) จำกัด
3. บริษัท เดอะทราเวลเซ็นเตอร์ จำกัด

นายบุรินทร์ หิรัญบุรณะ (กรรมการอำนวยการพรรคชาติไทย) มีธุรกิจ

คือ

1. บริษัท เบทเทอร์ลีฟวิ่ง จำกัด
2. บริษัท กรุงเทพฯ ชลการ จำกัด
3. บริษัท ไพบูลย์ธุรกิจ จำกัด
4. บริษัท บุญทรง จำกัด

นายเดช บุญหลง (สมาชิกพรรคชาติไทย) มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มชวยราชครูมาตั้งแต่ต้น โดยเฉพาะเมื่อกลุ่มชวยราชครูต้องหยุดบทบาททางการเมืองหลังการรัฐประหาร 2400 นายเดช ได้เข้าร่วมกับ พลตรีประมาณ อติเรกสาร และคุณหญิงอุดมลักษณ์ ศรียานนท์ ประกอบกิจการอุตสาหกรรมสิ่งทอ เช่น บริษัท อุตสาหกรรมทอผ้าไทย นอกจากนี้ยังร่วมประกอบธุรกิจกับพลตรีประมาณ อติเรกสารหลายกิจการ เช่น บริษัท เทียน เท็กซ์ไทล์ จำกัด บริษัท กระจกไทยอาชาวิ จำกัด ธุรกิจของนายเดช บุญหลง มี

1. บริษัท เทียน เท็กซ์ไทล์ จำกัด
2. บริษัท ไทยเท็กซ์ไทล์ จำกัด
3. บริษัท ไพบูลย์ธุรกิจ จำกัด
4. บริษัท บุญทรง จำกัด

นายไชยวัฒน์ เหลืองอมรเลิศ (สมาชิกพรรคชาติไทย) มีธุรกิจคือ

1. บริษัท ห้องอาหารอมรพันธ์ จำกัด (เจ้าของ)
2. บริษัท อุตสาหกรรมไทยเบรค จำกัด (กรรมการ)
3. บริษัท ช.อมรพันธ์ จำกัด (เจ้าของ)
4. บริษัท ไพบรรณซ์เชียวทรีสต์ จำกัด (ผู้อำนวยการและกรรมการ)

นางชนัดต์ ปิยะอุย (สมาชิกพรรคชาติไทย) ตระกูลปิยะอุยมีบทบาททางด้านกิจการโรงแรมและบริการต่างๆ นอกจากนี้จะมีบทบาทสำคัญในกิจการโรงแรมดุสิตธานีแล้ว ยังได้ร่วมดำเนินธุรกิจกับกลุ่มชวยราชครู ผ่านทาง โฮสเวิร์ด จำกัด และร่วมกับนางแรม พรหมโรมบล บุญประสพ กรรมการกลางอีกคนหนึ่งของพรรคชาติไทย ดำเนินกิจการบริษัทการทวีพานิช จำกัด และโรงแรมดุสิตธานี นอกจากนี้นายสมภพ ปิยะอุย น้องชายของนางชนัดต์ เองก็เคยมีบทบาททางการเมือง โดยถูกกล่าวหาว่ามีส่วนทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2520 ร่วมกับพลเอกฉลาด นีรัญศิริ นายทหารที่กลุ่มชวยราชครู ให้การสนับสนุนอย่างสุดตัว ครั้งนั้น นายสมภพต้องเดินทางหนีไปลี้ภัยอยู่ต่างประเทศพักหนึ่งกลับมาอีกครั้งกล่าวกันว่าเขาได้พยายามเข้ามามีบทบาททางการเมืองลักษณะเดิม

อีกเมื่อครั้ง 1 เมษายน 2524 นอกจากให้การสนับสนุนทางการเมืองกับพรรค
ชาติไทยแล้ว กลุ่มตระกูลปิยะอวยยังร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองด้านต่างๆ และ
ใช้สายสัมพันธ์นี้อำนวยความสะดวกด้านธุรกิจ เช่น อุตสาหกรรมหินน้ำมัน ที่ต้อง
ติดต่อผ่านทางพลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมของ
พรรคชาติไทย ธุรกิจที่นางชนิดต์ ปิยะอวย เป็นกรรมการดำเนินงานคือ

1. บริษัท สหการเงินทุนไทย จำกัด (กรรมการ)
2. บริษัท การทวีพานิช จำกัด (กรรมการ)
3. บริษัท ไอสวรรคต์ จำกัด

น.ท.ทินกร พันธุ์กระวี เขาเคยรับราชการทหารในกองทัพอากาศ
มาก่อนที่จะลาออกมาดำเนินธุรกิจ ในบริษัท อายิโนะโมะโต๊ะ จนได้รับตำแหน่ง
ประธานบริษัทในที่สุด นอกจากนี้ยังประกอบกิจการเอราวัณอุตสาหกรรมอีกแห่งหนึ่ง
เขาได้ร่วมก่อตั้งพรรคชาติไทยและได้เป็น ส.ส. พิษณุโลก หลายสมัย เป็นผู้ช่วย
เลขาธิการรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย เลขาธิการรัฐมนตรีกระทรวงอุตสาหกรรม
และหลังปี 2516 ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในโควตาของพรรค
ชาติไทยถึง 2 รัฐบาล ในการเลือกตั้งปี 2522 เขาได้เป็นกรรมการกลางพรรค
และเป็นรัฐมนตรีช่วยคมนาคมในรัฐบาลเปรม ก่อนจะเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและพลังงานในรัฐบาล "เปรม 3" ธุรกิจที่เขามีส่วนร่วม
อยู่

1. บริษัท เอราวัณพัฒนาอุตสาหกรรม จำกัด
2. บริษัท อายิโนะโมะโต๊ะ จำกัด

นางแรม พรหมโรมบล บุญประสพ (สมาชิกพรรคชาติไทย)

1. โรงแรมเวียงใต้
2. บริษัท แบงก์มันวาริน จำกัด
3. บริษัท จีระพร จำกัด
4. บริษัท การทวีพานิช จำกัด

กลุ่มตระกูลสังฆทรัพย์ กลุ่มตระกูลสังฆทรัพย์นี้มีความผูกพันกับกลุ่มชอຍราชครู เป็นสายสัมพันธ์ส่วนตัว เหมือนกับความสัมพันธ์ภายในกลุ่มชอຍราชครูเอง จนอาจเรียกได้ว่ากลุ่มตระกูลสังฆทรัพย์เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มชอຍราชครู

กล่าวคือ คุณหญิงสมถวิล สังฆทรัพย์ กรรมการอำนวยการของพรรคชาติไทยนั้นมีบุตรสาวชื่อ "จิตติมา" สมรสกับนายบองพล อดิเรกสาร บุตรชายของพลตรี ประมาณ ตระกูลสังฆทรัพย์ เข้าไปมีบทบาททางการเมืองโดย พ.ต.อ. กฤษ สังฆทรัพย์ ระหว่างที่เขาเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อยู่ี่เอง นายบองพลได้เข้าไปมีบทบาทในองค์การตลาดเพื่อการเกษตรหรือ อตก. อย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานนี้ให้ผลประโยชน์ทั้งการเมืองและเศรษฐกิจอย่างมหาศาลต่อผู้ที่สามารถเข้าไปควบคุมได้ (พ.ต.อ. กฤษ เสียชีวิตจากอุบัติเหตุเครื่องบินตกที่เชียงใหม่)

ตระกูลเตชะไพบูลย์ สายสัมพันธ์ระหว่างตระกูลเตชะไพบูลย์ที่คุมกิจการธนาคารศรีนคร กับกลุ่มชอຍราชครูดั้งเดิมนั้น เป็นความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การร่วมกันก่อตั้งบริษัท คาเชย์ทรัสต์ จำกัด หรือบริษัท กระจกไทยอาชาสี จำกัด ซึ่งทั้งสองกลุ่มเข้าไปร่วมกันประกอบการโดยตรง แต่ถ้าจะพิจารณากันถึงสายสัมพันธ์ของ 2 กลุ่มนี้จะพบว่า เป็นความสัมพันธ์ที่ผ่านคนกลางอีกต่อหนึ่ง ทั้งนี้ รอดยมีตระกูลศรีเฟื่องฟุ้ง เป็นคนกลาง เนื่องจากตระกูลศรีเฟื่องฟุ้งมีความสัมพันธ์กับตระกูลเตชะไพบูลย์มาตั้งแต่แรก รอดยประกอบกิจการธนาคารศรีนครร่วมกัน ซ้ำยังดำเนินกิจการธุรกิจอื่นๆ อีกจำนวนมากจนทั้งสองตระกูลนี้มีความสนิทสนมกันอย่างมาก

ต่อมาตระกูลศรีเฟื่องฟุ้งได้ร่วมกับกลุ่มชอຍราชครู ประกอบธุรกิจหลายประเภทและได้ดึงตระกูลเตชะไพบูลย์เข้ามาร่วมกับกลุ่มชอຍราชครู ดำเนินธุรกิจดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว รอดยกิจการหลายประเภทซึ่ง 3 ตระกูลนี้ร่วมกันประกอบการนอกจากคาเชย์ทรัสต์และกระจกไทยอาชาสีอีกด้วย

อย่างไรก็ตามกลุ่มตระกูลเตชะไพบูลย์ เป็นกลุ่มธุรกิจที่ยิ่งใหญ่มากทางเศรษฐกิจของไทย เฉพาะกิจการธุรกิจซึ่งกลุ่มตระกูลไพบูลย์เข้าไปดำเนินการ

อย่างเปิดเผยนั้นมีถึง 93 บริษัท ซึ่งธุรกิจเหล่านี้มีตั้งแต่กิจการธุรกิจการเงินทั้งธนาคาร และบริษัทเงินทุนการประกันภัยอุตสาหกรรมสุราการค้าทั้งนำเข้าและส่งออก

จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่กลุ่มตระกูลเตชะไพบูลย์ต้องหากการเมืองไว้คอยช่วยเหลือเกื้อกูลการประกอบธุรกิจของตน ถึงแม้ว่าภายหลังจากการรัฐประหาร 1400 กลุ่มขอยุทธราชครูจะหมดอำนาจทางการเมืองไปก็ตาม แต่กลุ่มขอยุทธราชครูยังคงมีความกว้างขวางในหมู่นักการเมืองและทหารบางกลุ่มและยิ่งหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 กลุ่มนี้กลับเข้ามามีบทบาททางการเมืองอีกครั้ง ทำให้กลุ่มเตชะไพบูลย์ต้องการมีความสัมพันธ์ด้วยมากยิ่งขึ้น

แต่เนื่องจากกลุ่มตระกูลเตชะไพบูลย์เป็นกลุ่มธุรกิจที่ประกอบกิจการหลายอย่างมีความยิ่งใหญ่มาตระกูลหนึ่งในประเทศไทย กลุ่มตระกูลเตชะไพบูลย์จึงไม่ยอมผูกพันกับกลุ่มการเมืองใดเพียงกลุ่มเดียว ทั้งนี้เพราะถ้าทำเช่นนั้นจะเป็นการเสี่ยงเกินไป เพราะถ้าหากกลุ่มการเมืองที่ตนให้การสนับสนุนหมดอำนาจไปก็จะทำให้ธุรกิจของตนต้องได้รับผลกระทบกระเทือนไปด้วย

กลุ่มตระกูลเตชะไพบูลย์จึงให้ความสนับสนุนกลุ่มการเมืองอื่นๆ อีก เช่น พรรคชาติประชาธิปไตยของ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ซึ่งกลุ่มเตชะไพบูลย์ให้การสนับสนุน พล.อ.เกรียงศักดิ์ อย่างมากเมื่อครั้งเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่และกลุ่มเตชะไพบูลย์ก็ได้ประมูลประกอบกิจการโรงงานสุราบางยี่ห้อ

ทำให้ไม่อาจมองว่าตระกูลเตชะไพบูลย์ให้การสนับสนุนกลุ่มขอยุทธราชครูหรือพรรคชาติไทยได้อย่างเต็มที่หรือเพียงพรรคเดียวได้

ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคชาติไทยกับกลุ่มอุตสาหกรรมและธุรกิจขนาดใหญ่หลายกลุ่ม เช่น กลุ่มเตชะไพบูลย์, กลุ่มบุญสง, กลุ่มศรีเพ็ญพุ่ม, กลุ่มนาพรชัย, กลุ่มกมลสุโขศล, กลุ่มอัสสกุล, กลุ่มวัชรเวคิน, กลุ่มเอราวัณทรัสต์, กลุ่มปิยะอุยและกลุ่มเหลืองอมรเลิศ เป็นต้น กลุ่มอุตสาหกรรมและธุรกิจขนาดใหญ่เหล่านี้ มีทรัพย์สินร่วมกันนับหมื่นล้านบาท มีบริษัทและกิจการที่ครอบงำเศรษฐกิจของประเทศไทยหลายแขนง การมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับพรรคชาติไทยนั้น ไม่อาจที่จะหาหลักฐานมา

ยืนยันได้ว่า กลุ่มต่างๆ เหล่านี้ให้การสนับสนุนพรรคชาติไทยอย่างไร แต่การที่ผู้นำของพรรคหรือกรรมการของพรรคมีกิจการอุตสาหกรรมหรือธุรกิจที่ดำเนินการร่วมกัน เช่น พลตรีประมาณ อติเรกสาร ร่วมทุนทางธุรกิจกับกลุ่มศรีเฟื่องฟุ้ง ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดในการผลิตกระจกและเคมีภัณฑ์ต่างๆ รวมทั้งมีกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมทอผ้า ซึ่งถ้าพรรคชาติไทยได้จัดตั้งรัฐบาลและควบคุมนโยบายด้านอุตสาหกรรมก็จะอำนวยความสะดวกต่อการลงทุนดำเนินการธุรกิจอุตสาหกรรมของกลุ่มได้อย่างเช่น โครงการเกลือหิน และโซดาแอชที่ใช้เงินลงทุนถึง 8.686 ล้านบาท ในโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก กลุ่มศรีเฟื่องฟุ้งก็เป็นผู้ดำเนินการในโครงการดังกล่าวนี้

บทบาทของนักธุรกิจกับการเมืองไทย

หลังจากการเปลี่ยนแปลง 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา กลุ่มนักธุรกิจไทยได้ก้าวสู่สถานภาพใหม่ทางการเมืองการปกครอง จากการที่คอยแต่อิงอำนาจทางการเมืองด้วยตนเอง อดผ่านระบบพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งปี 2518 ผู้แทนราษฎรที่เป็นนักธุรกิจร้อยละ 34.6 ปี 2519 ร้อยละ 29.9 ปี 2522 ร้อยละ 37 ปี 2526 ร้อยละ 37.9 ปี 2529 ร้อยละ 38.6 ปี พ.ศ.2531 ร้อยละ 36.97 พรรคการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นมาในช่วงปี 2517-2518 ก็ล้วนแต่มีกลุ่มนักธุรกิจเป็นแกนสำคัญเช่น พรรคชาติไทย มีนักธุรกิจเป็นกรรมการในสัดส่วนร้อยละ 66.7 พรรคกิจสังคมร้อยละ 57.1 ประชาธิปัตย์ ร้อยละ 31.3 เป็นต้น⁷ และจากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ผ่านมาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ภาคธุรกิจเอกชนมีบทบาทต่อเศรษฐกิจของประเทศเพิ่มสูงขึ้น⁸

⁷ กาชัย ลายสมิต, เศรษฐกิจไทยในระบบทุนนิยม (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 35.

⁸ ตระกูล มีชัย, ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มธุรกิจเอกชนและข้าราชการกับการเมืองไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า บทคัดย่อ.

ขึ้นและเกิดการเปลี่ยนแปลงในภาคธุรกิจ เอกชนอย่างมาก มีลักษณะของการผูกขาดทางเศรษฐกิจ โดยกลุ่มนักธุรกิจไม่กี่ตระกูล การเจริญเติบโตของธุรกิจ เอกชนควบคู่ไปกับการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย ยิ่งเศรษฐกิจขยายตัวมากเพียงใด บทบาทของกลุ่มธุรกิจเอกชนก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว อันเป็นผลจากนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีที่รัฐให้เอกชนดำเนินงานทางเศรษฐกิจเอง สถานภาพและบทบาทของภาคเอกชนได้รับการยอมรับมากขึ้นจากภาครัฐบาล หรือข้าราชการ มีการปรึกษาหารือร่วมกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ระหว่างข้าราชการและนักธุรกิจมากขึ้น เกิดการร่วมกลุ่มของภาคธุรกิจเอกชนในธุรกิจประเภทต่าง ๆ แม้จะไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร และมีการขัดแย้งกันเอง เนื่องจากการขัดผลประโยชน์ด้านธุรกิจ แต่ก็พร้อมที่จะรวมตัวกันได้ ถ้าเกิดมีผลประโยชน์ร่วมกัน บทบาททางด้านสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มธุรกิจเอกชนที่เพิ่มขึ้นนี้ ย่อมจะหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะเกี่ยวพันไปถึงบทบาททางเมืองของผู้แทนราษฎรที่มาจากอาชีพนักธุรกิจ

ปรากฏการณ์ใหม่ของขั้นตอน การพัฒนาระบบประชาธิปไตยของไทย กลุ่มนักธุรกิจใช้วิธีการเข้าเกี่ยวข้องกับการเมือง โดยการสนับสนุนนักการเมืองหรือพรรคการเมืองใหญ่ ๆ โดยได้รับผลตอบแทนคือ ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและธุรกิจ นอกจากนั้นนักธุรกิจบางคนบางกลุ่ม ก็เข้าเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการเมืองโดยตรง โดยเข้าไปเป็นผู้บริหารพรรคโดยใช้อำนาจเงินเป็นฐาน จากการศึกษาภูมิหลังของผู้บริหารพรรคการเมืองใหญ่ ๆ จะเห็นว่า ส่วนใหญ่จะเป็นนักธุรกิจระดับสูง นักธุรกิจดังกล่าวจะลงสมัครรับเลือกตั้ง (ดูตารางที่ 1) และจะเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ทำให้สามารถเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจโดยตรง

ในขณะที่นักธุรกิจจำนวนมากไม่น้อยเข้ามีส่วนร่วม ในกระบวนการทางการเมืองและตำแหน่งด้วยความบริสุทธิ์ใจและเพื่อเกียรติคุณและชื่อเสียงของครอบครัวเสียสละเพื่อชาติและสังคม แต่ก็มีนักธุรกิจบางคนใช้กระบวนการทางการเมืองดังกล่าวเป็นวิธีการทำธุรกิจ ซึ่งเริ่มต้นด้วยการใช้เงินซื้อเสียงเลือกตั้งบริจาคพรรคและดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และหลังจากนั้นก็ใช้ตำแหน่งทางการเมืองเป็นฐานในการทำธุรกิจและหาเงินจากการอนุมัติโครงการ โดยได้คำตอบแทนการเข้าเกี่ยว

ข้องกับการเมือง จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของการลงทุนทางธุรกิจ ในลักษณะธุรกิจ
การเมือง สภาวะที่มีการใช้การเมืองเพื่อประกอบธุรกิจทำให้ระบบการเมืองของ
ไทยในปัจจุบันมีลักษณะ วนเวียนซ้ำไปซ้ำมา และการใช้อำนาจเงินเพื่อเข้าสู่ตำแหน่ง
อำนาจทางการเมือง ทำให้เกิดสภาพ วนซ้ำไปซ้ำมา คือ วนซ้ำไปซ้ำมาของเงินตรา
ผลดังกล่าวทำให้ระบอบประชาธิปไตยบิดเบือน เสียความชอบธรรม

ตารางที่ 1 แสดงภูมิหลังทางอาชีพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2531

เลือกตั้งเมื่อภูมิหลังทางอาชีพ	ก.ค. 2531	
	จำนวน	%
นักธุรกิจ	132	36.97
นักการเมือง	72	20.17
ทนายความ	43	12.04
ข้าราชการประจำ	32	8.96
เกษตรกร	23	6.44
ครู	12	3.36
ข้าราชการบำนาญ	10	2.80
วิศวกร	6	1.68
นายแพทย์	5	1.40
นายธนาคาร	4	1.12
สถาปนิก	2	.56
นักหนังสือพิมพ์	2	.56
ผู้ประกาศสถานีวิทยุ	2	.56
อื่น ๆ	6	1.68
ไม่ได้แจ้ง	6	1.68
รวม	357	100.00

การเข้ามิตบาททางการเมืองของนักธุรกิจ

เมื่อระบบการเมืองของประเทศเป็นระบบเปิด ทำให้มีการแข่งขันและอิทธิพลทางการเมืองของกลุ่มทหารข้าราชการได้ลดน้อยลง หลังการเปลี่ยนแปลงเมื่อเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ปรากฏว่ากลุ่มนักธุรกิจได้เข้าไปมิตบาทในการแข่งขันทางการเมืองมากขึ้นทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม ซึ่งจะพิจารณาไว้ดังนี้⁹

- (1) การให้เงินสนับสนุนทางการเมือง
- (2) การเข้าเกี่ยวข้องกับทางการเมืองโดยตรง

1. การให้เงินสนับสนุนทางการเมือง

การให้เงินสนับสนุนทางการเมืองแก่พรรคการเมือง และนักการเมืองกลุ่มต่าง ๆ เป็นสิ่งที่นักธุรกิจกระทำอยู่โดยทั่วไป เพื่อสร้างอิทธิพลของตนครอบงำนักการเมือง และพรรคการเมืองให้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในแนวทางที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของธุรกิจ หรือใช้เป็นเครื่องมือเพื่อวิ่งเต้นแสวงหาผลประโยชน์ หรือเพื่อคอยปกป้องผลประโยชน์ของตน

อย่างไรก็ตาม การให้เงินเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองของกลุ่มนักธุรกิจในระดับต่าง ๆ ได้ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลหลายประการดังนี้

⁹คณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สัมมนาวิชาการ ปี 2530 เรื่องความมั่นคงของสถาบันการเงิน (กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2530), หน้า 40-45.

ประการแรก พรรคการเมืองในประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยทั่วไปแล้ว เป็นพรรคการเมืองที่ขาดฐานมวลชนสนับสนุน ดังนั้นจึงเป็น พรรคการเมืองที่ขาดรายได้ หรือเงินที่จะสนับสนุนให้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ รายได้จากค่าบำรุงของสมาชิกพรรคมีน้อยมาก ไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายของพรรค เงินที่ได้มาซึ่งจ่ายนั้นส่วนใหญ่มักจะได้จากนายทุนของพรรค หรือจากการสนับสนุนของนายทุนธุรกิจที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างพรรคการเมือง กับกลุ่ม นักธุรกิจต่าง ๆ

ประการที่สอง การขาดความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนทั่วไป ทำให้เงินเข้ามา มีบทบาทในการเลือกตั้งมากขึ้น ทั้งในด้านของการหาเสียงและการซื้อเสียงในการเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งโดยทั่วไปปรากฏว่าเงินมีอิทธิพลต่อการแพ้ชนะในการเลือกตั้งมาก ได้มีการใช้เงินอย่างแพร่หลายทั้งในช่วงที่ก่อนมีการเลือกตั้ง และในระหว่างหาเสียงเลือกตั้งจากปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้นักการเมืองและพรรคการเมืองต้องพึ่งพิงและยอมอยู่ภายใต้การครอบงำของผู้ที่ให้การสนับสนุนทางการเงินมากขึ้น

ประการที่สาม ถึงแม้ว่ากฎหมายเลือกตั้งจะได้ควบคุมการใช้จ่ายในการเลือกตั้ง โดยกำหนดให้ผู้สมัครแต่ละคนใช้จ่ายไม่เกินวงเงิน 350,000 บาท ในการเลือกตั้งก็ตาม แต่ตามข้อเท็จจริงแล้ว กฎหมายดังกล่าวไม่มีผลในทางปฏิบัติ นักการเมืองสามารถเลี่ยงข้อบังคับของกฎหมายดังกล่าวได้ง่าย ในกรณีทั่วไปผู้สนับสนุนนักการเมืองจะเป็นผู้ให้เงินสนับสนุนแก่นักการเมืองโดยตรง หรือจะเป็นผู้ทำการใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือหาเสียงให้แก่นักการเมืองที่ตนสนับสนุนโดยที่นักการเมืองที่เป็นผู้สมัครมิได้ทำการใช้จ่ายเองโดยตรง

ประการที่สี่ ในส่วนของกลุ่มนักธุรกิจนั้น ถือว่าการเข้ามีส่วนในการแข่งขันทางการเมือง และการสร้างอิทธิพลทางการเมืองนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็น

ต่อการประกอบธุรกิจของตน ดังนั้น กลุ่มนักธุรกิจจะให้เงินสนับสนุนแก่นักการเมืองและพรรคการเมืองที่มีโอกาสได้เข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาล จะได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากกลุ่มนักธุรกิจได้มาก โดยกลุ่มนักธุรกิจจะให้เงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองต่าง ๆ ที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อตน

2. การเข้าเกี่ยวข้องทางการเมืองโดยตรง

เมื่อระบบการเมืองเป็นระบบเปิดให้มีการแข่งขันกันมากขึ้น หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 บปรากฏว่ากลุ่มนักธุรกิจได้เข้าเกี่ยวข้องทางการเมืองโดยตรงมากขึ้น โดยได้แสดงออกในรูปแบบหลายลักษณะด้วยกัน เช่น เป็นสมาชิกและกรรมการบริหารของพรรคการเมือง เป็นผู้ให้การสนับสนุนทางการเงิน และเป็นผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งเพื่อเป็นผู้แทนราษฎร เป็นต้น

จากการที่กลุ่มนักธุรกิจได้มีบทบาท และอิทธิพลทางการเมืองมากขึ้นนั้น ย่อมจะทำให้การกำหนดนโยบาย เศรษฐกิจหรือกฎหมายบางฉบับของประเทศ เป็นไปในทางที่ตอบสนองผลประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มอื่น ขาดพลังการต่อรองทางการเมืองแล้วก็อาจจะทำให้มีการใช้อำนาจทางการเมืองไปในทางที่มีขอบหรือมิได้สอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในสังคมมากขึ้น

รูปแบบของการใช้อิทธิพลทางการเมืองของธุรกิจ

เมื่อกฎหมายมีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองแล้ว ก็พยายามใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมืองให้เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มของตนให้มากที่สุด อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจอิทธิพลนั้นก็ต้องคำนึงถึงข้อจำกัด และการต่อต้านของประชาชน และกลุ่มผลประโยชน์ของกลุ่มอื่นด้วย สำหรับรูปแบบของการ

แสวงหาหรือการนำอิทธิพลทางการเมืองโดยทั่วไปจะมี 3 รูปแบบดังนี้⁴

1) การนำระบบวิ่งเต้น

โดยทั่วไปกลุ่มนักธุรกิจจะนำระบบวิ่งเต้น เข้าหากลุ่มที่มีอำนาจ รับผิดชอบหรือกลุ่มที่มีอำนาจทางการเมืองในระดับต่าง ๆ เพื่อให้สามารถบรรลุ จุดมุ่งหมายในการประกอบธุรกิจของตน เช่น กลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่จะพยายามวิ่ง เต้นให้รัฐบาลกำหนดนโยบายหรือให้รัฐสภาออกกฎหมาย ออกน่านโยบายที่ทำให้ กลุ่มของตนได้รับผลประโยชน์ หรือสอดคล้องกับผลประโยชน์ของตน เป็นต้น

ระบบวิ่งเต้นจะต้องใช้เงินและคนที่มีความรู้ในระดับต่าง ๆ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสำคัญและความยากง่ายของงานที่จะต้องวิ่งเต้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกลุ่มนักธุรกิจมีทรัพยากรหรือเงินจำนวนมากดังนั้นจึงสามารถสร้างระบบ วิ่งเต้นที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการแสวงหาอิทธิพลทางการเมือง

2) การนำสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือ

นอกจากการนำระบบวิ่งเต้นแล้ว กลุ่มนักธุรกิจจะใช้จ่ายทางด้าน การประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบ เพื่อให้ธุรกิจสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของตน กลุ่มธุรกิจจะพยายามนำสื่อมวลชนทุกอย่างเพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีของตน และ สร้างความคล้อยตามของประชาชนทั่วไปให้เห็นชอบกับการกระทำของตน หรือ สร้างกระแสการคัดค้านรัฐบาล ในกรณีที่รัฐบาลจะพยายามควบคุมการกระทำที่ไม่ เหมาะสมของธุรกิจ

ในปัจจุบันอิทธิพลของสื่อมวลชนมีมากต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ดังนั้น

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21-24.

กลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่จึงถือว่า การใช้จ่ายทางด้านการประชาสัมพันธ์และการครอบงำสื่อมวลชนเป็นการลงทุนที่มีความสำคัญทั้งทางธุรกิจ และการสร้างอิทธิพลทางการเมืองของตน

3) การทำให้เงินสนับสนุนแก่พรรคการเมือง

ในกรณีที่ระบบการเมืองของประเทศ เป็นระบบที่มีการแข่งขันโดยมีพรรคการเมืองต่าง ๆ แข่งขันกันเพื่อให้ได้เป็นรัฐบาลและบริหารประเทศ กลุ่มนักธุรกิจมักจะให้เงินสนับสนุนแก่พรรคการเมือง หรือนักการเมืองที่มีโอกาสในการเป็นรัฐบาล หรือมีอิทธิพลทางการเมือง การให้เงินอุดหนุนนั้น มีทั้งในรูปแบบให้แก่พรรคการเมือง หรือให้แก่ผู้สมัครโดยตรงสำหรับกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ จะให้เงินแก่พรรคการเมืองที่สำคัญทุกพรรค เพื่อที่จะได้สามารถใช้อิทธิพลทางการเมืองได้มากขึ้น

การให้เงินอุดหนุนทางการเมืองนั้น มีวิธีการสลับซับซ้อนมาก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายและระบบการเมืองของประเทศ รวมถึงตลอดถึงรากฐานการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนด้วย สำหรับประเทศที่ประชาชนขาดความตื่นตัวทางการเมือง พรรคการเมืองขาดฐานมวลชนสนับสนุน กลุ่มนักธุรกิจจะสามารถใช้เงินเพื่อสร้างอิทธิพลทางการเมืองได้ง่าย ในบางกรณีกลุ่มนักธุรกิจจะเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังของพรรคการเมืองและนักการเมืองด้วย

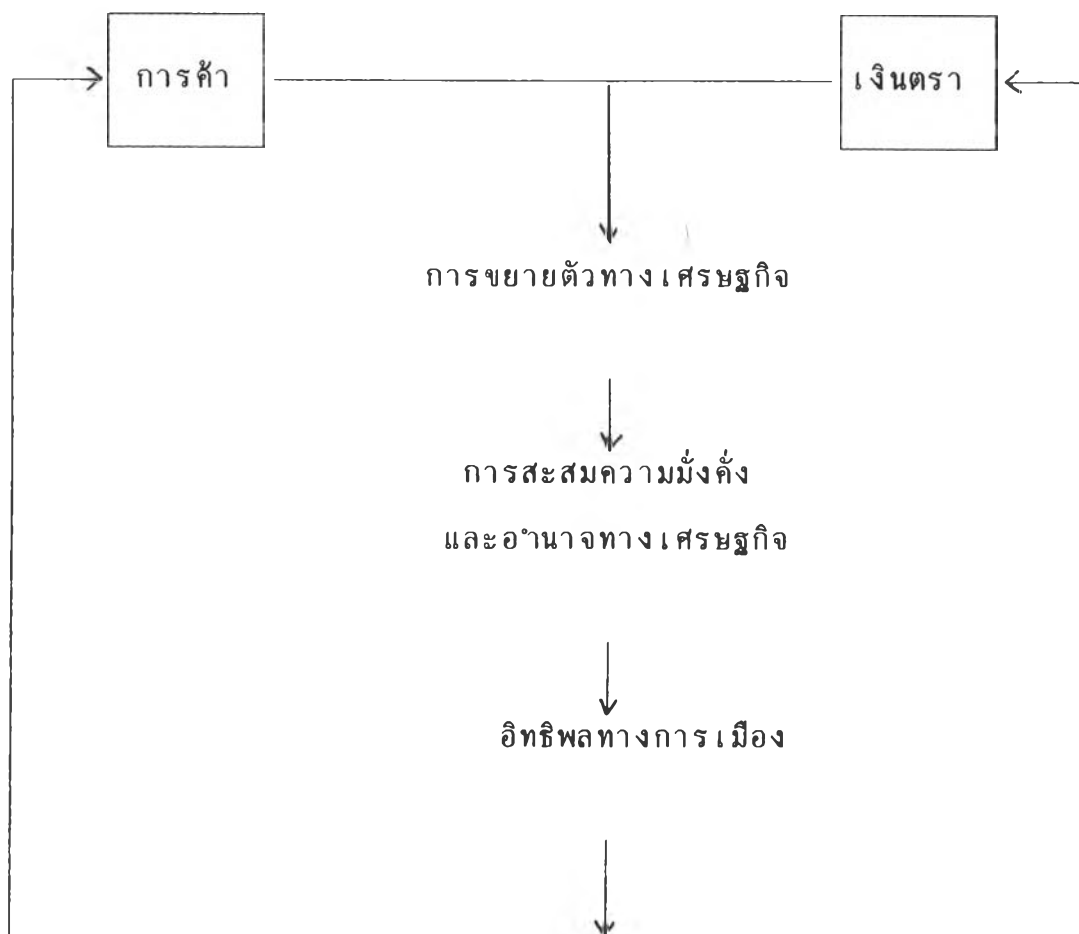
การที่กลุ่มนักธุรกิจเข้ามามีบทบาททางการเมือง และอิทธิพลในการตัดสินใจหรือกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากการเติบโตใหญ่ของกลุ่มนักธุรกิจที่มีอำนาจการต่อรองทางการเมืองมากขึ้น และกลุ่มธุรกิจก็จะพยายามให้การต่อรองดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ต่อกลุ่มนักธุรกิจของตน วิวัฒนาการดังกล่าวอาจจะสรุปได้ด้วย

แผนภูมิที่ 2

ซึ่งพอจะสรุปขั้นตอนของวิวัฒนาการได้โดยย่อ ดังนี้¹¹

แผนภูมิที่ 2

บทบาทของการค้าและเงินตราในการสะสม
ความมั่งคั่งและการผูกขาดทางเศรษฐกิจ

¹¹เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, สถาบันการเงินกับเศรษฐกิจการเมืองไทย (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528), หน้า 409.

1.1 การขยายตัวของการค้า และเงินตราจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโต การประกอบกิจการทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ขยายตัวอย่างรวดเร็ว การขยายตัวทางเศรษฐกิจดังกล่าวจะทำให้กลุ่มธุรกิจทำกำไรได้มาก และสามารถทำการสะสมทุนเพื่อขยายการลงทุนและกิจการต่าง ๆ ทำให้ระบบเศรษฐกิจสามารถขยายตัวได้มากยิ่งขึ้น

1.2 เมื่อกลุ่มนักธุรกิจสามารถสะสมทุนและขยายตัวทางธุรกิจได้มากขึ้น ทำให้กลุ่มนักธุรกิจขนาดใหญ่ มีอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจและการเมืองมากขึ้น การเติบโตดังกล่าวทำให้กลุ่มที่กุมอำนาจทางเศรษฐกิจและกลุ่มที่กุมอำนาจทางการเมืองต้องร่วมมือกันมากขึ้น และมักจะมีผลประโยชน์ได้เสียร่วมกัน ปราบปรามการผิดดังกล่าวทำให้กลุ่มนักธุรกิจมีบทบาท หรืออิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจทางเศรษฐกิจมากขึ้น

1.3 กลุ่มนักธุรกิจจะพยายามใช้อิทธิพลของตน เพื่อให้การกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจของรัฐในเรื่องต่าง ๆ ว่าเป็นไปในทางที่เป็นผลประโยชน์ต่อกลุ่มของตนมากขึ้น โดยนโยบายและการตัดสินใจในทางเศรษฐกิจของรัฐบาลจะไปกระทบต่อการควบคุมหรือการกำกับการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าและระบบเงินตราหรือสถาบันการเงินของประเทศ ซึ่งจะออกมาในลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อผลประโยชน์ของกลุ่มนักธุรกิจ

1.4 ลำดับขั้นของวิวัฒนาการดังกล่าวจะทำให้กลุ่มนักธุรกิจมีบทบาทและอิทธิพลในทางเศรษฐกิจและทางการเมืองมากขึ้นในกรณีที่ระบบการเมืองเป็นแบบแข่งขันหรืออำนาจการต่อรองทางการเมืองของกลุ่มอื่น ๆ อ่อนแอ อย่างไรก็ตาม ขอบเขตของการใช้อิทธิพล ของกลุ่มนักธุรกิจย่อมถูกจำกัดด้วยอำนาจการต่อรองของกลุ่มอื่น ๆ เพราะรัฐบาลก็จะถูกบีบบังคับให้บริหารประเทศในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ด้วย

การเลือกตั้งแบบประชาธิปไตย

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย สภาผู้แทนราษฎรเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญอย่างยิ่ง หรืออีกนัยหนึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า เป็นศูนย์กลางตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศเป็นสถาบันของประชาชนทุกฝ่าย และสามารถสะท้อนปัญหาของประชาชนสู่รัฐบาลได้ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนทั่วประเทศ จึงเป็นสถาบันทางการเมือง "หลัก" ของประชาชนในการใช้อำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ด้วยเหตุนี้ การเลือกตั้งจึงเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย¹²

เมื่อการเลือกตั้งมีความสำคัญ ปัญหาจึงอยู่ที่ทำอย่างไรให้ชนะการเลือกตั้งและได้รับเลือกเข้ามาเป็นผู้แทนราษฎร การใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งจึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นในปัจจุบันอย่างไรก็ตาม การใช้จ่ายเงินทางการเมืองเลือกตั้งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้¹³

1. การใช้จ่ายเงินก่อนการเลือกตั้ง

1.1 ในกรณีที่ประชาชนต้นตัวทางการเมือง เงินที่ใช้จ่ายในการเลือกตั้งส่วนใหญ่มักจะใช้จ่ายเพื่อโฆษณาวิทยุ และแนวทางทางการเมืองของพรรคการเมือง และของผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมตลอดถึงค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงตัวผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และชักนำให้ไปลงคะแนนเลือกตั้งตน ในปัจจุบันค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ก็มีมาก แต่กฎหมายเลือกตั้งกำหนดให้ผู้สมัครแต่ละคนใช้จ่ายไม่เกินวงเงิน 350,000 บาท สำหรับผู้ที่ประชาชนนิยมอาจจะใช้จ่ายน้อย แต่จะต้องทำงานหนักเพื่อให้บริการเลือกตั้ง แต่โดยทั่วไปแล้ว ผู้สมัครจะใช้จ่ายมากกว่าที่กฎหมาย

¹²วีระชัย แก้วพันธ์. "เขาโกงการเลือกตั้งกันอย่างไร."

ผู้แทนราษฎร (8 ธันวาคม 2529) : 10.

¹³เกริกเกรียงติ พิพัฒน์เสรีธรรม. "ประชาธิปไตยกับการใช้จ่ายเงินและการประพฤตินอกของนักการเมือง," 3 รอบสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ : 33-34.

กำหนด โดยอาจจะใช้จ่ายให้

1.2 ในกรณีที่ประชาชนขาดความตื่นตัวทางการเมือง การใช้จ่ายในการเลือกตั้งสวนาพณียมาใช้จ่ายโดยวิธี "ซื้อเสียง" เพื่อให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง การซื้อเสียงจะทำผ่าน "หัวคะแนน" ในรูปแบบต่าง ๆ ระบบการซื้อเสียงในต่างจังหวัดในหลายแห่งได้มีการพัฒนาจนเป็นระบบที่เชื่อถือได้ กล่าวคือระบบหัวคะแนนจะให้หลักประกันได้ว่า ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะต้องจ่ายเงินเท่าใดต่อคะแนนที่จะได้รับหนึ่งคะแนน เช่น ในเขตเลือกตั้งที่สมมติจะต้องซื้อคะแนนละ 100 บาท และถ้าได้ 50,000 คะแนนก็จะได้รับเลือกตั้ง ดังนั้นถ้าผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องการซื้อเสียงเพื่อให้ชนะ ในการเลือกตั้งก็ต้องจ่ายไม่ต่ำกว่า 5 ล้านบาทอย่างไรก็ตามในเขตเลือกตั้งที่มีการแข่งขันกันเข้มข้น ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งก็ต้องใช้จ่ายมาก บางเขตเลือกตั้งอาจสูงถึง 30 ล้านบาท ในการซื้อเสียงและใช้จ่ายเลือกตั้งนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งมักจะไม่ทำเองโดยตรง แต่จะมีผู้ทำให้การสนับสนุนทางการเมือง หรือดำเนินการให้ เพื่อหวังการช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจากนักการเมืองผู้นั้นในภายหลัง

2. การจ่ายเงินหลังเลือกตั้ง

ผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้ง เมื่อเข้าทำหน้าที่เป็นผู้แทนราษฎร หรือทางการเมืองก็ยังคงมีการใช้จ่ายหลายด้านด้วยกัน ดังนี้

2.1 การใช้จ่ายเพื่อรักษาฐานเสียงของตนเอง ผู้แทนราษฎรทุกคนจะต้องพยายามรักษาฐานเสียงของตนเองโดยออกเยี่ยมเยียนและพบประชาชนจะต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมากการใช้จ่ายเพื่อสร้างความนิยมของนักการเมืองนั้น บางครั้งจะทำโดยผ่านทางกลไกรัฐ หรือใช้งบประมาณแผ่นดิน ในกรณีที่นักการเมืองผู้นั้นมีบทบาทในการบริหารงาน เช่น การจัดสรรงบประมาณสำหรับผู้แทนราษฎรที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตน เป็นต้น

2.2 การใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงดูลูกพรรคสำหรับผู้ที่ เป็นผู้นำพรรคการเมืองต่าง ๆ จะต้องคอยเลี้ยงดู หรือคอยช่วยเหลือลูกพรรคที่อยู่ในกลุ่มของตนในกรณีที่ เป็นรัฐมนตรีก็อาจจะต้องใช้จ่ายมากเพื่อให้ตนเองได้รับการสนับสนุน

สนุน กล่าวคือจะต้องคอยดูแลลูกพรรคที่อยู่ในพรรคของตนเอง และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้แทนราษฎรในพรรคการเมืองอื่น ทั้งที่เป็นพรรคฝ่ายค้านและพรรคร่วมรัฐบาล ในบางครั้งก็ได้เป็นรัฐมนตรีจะพิจารณาจากจำนวนผู้แทนราษฎรที่ให้การสนับสนุนหรือเงินที่ช่วยพรรคเป็นสำคัญ

2.3 เนื่องจากระบบการเมืองไทยในปัจจุบันยังคงอยู่ในช่วงของการพัฒนาการต่อสู้ทางการเมืองส่วนใหญ่มิใช่เป็นการต่อสู้ทางแนวความคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมือง แต่มักจะเป็นการต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มหรือของบุคคลเป็นสำคัญ การต่อสู้ดังกล่าวทำให้เงินเข้ามามีบทบาทสำคัญทางการเมือง ดังนั้นจึงปรากฏว่าการผ่านมติที่สำคัญทางการเมืองในสภาจึงมักจะมีเรื่องการใช้จ่ายเงินเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ ดังนั้นพรรคการเมืองต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีเงินจำนวนมากเพื่อการดำเนินงานทางการเมืองของตนเอง¹⁴

เนื่องจากระบบการเลือกตั้งและพรรคการเมืองไทยในขณะนี้กำลังได้รับความสนใจและการยอมรับจากบุคคลหลายอาชีพโดย เฉพาะกลุ่มนักธุรกิจ ซึ่งถือว่าเป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้คนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจทางการเมืองและกลุ่มนักธุรกิจได้แสดงเจตจำนงที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ในการใช้อำนาจรัฐโดยตรงแล้ว ยังเป็นที่น่าสังเกตได้ว่า การที่นักธุรกิจมีทัศนคติดังกล่าวข้างต้น ทำให้พฤติกรรมทางการเมืองออกมา ในลักษณะการเข้าไปปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ทางธุรกิจของตนหรือกลุ่มพรรคพวกตนโดยตรงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งผิดกับแต่ก่อน นักธุรกิจเพียงแต่ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้แทนราษฎร และพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์สอดคล้องกับผลประโยชน์ของตนเท่านั้น แต่ระยะหลังนี้บรรดานักธุรกิจต่าง ๆ พวกกันกระโดดเข้ามาในสนามเลือกตั้งด้วยตนเองและขึ้นชื่อนักธุรกิจแล้ว เห็นจะหนีไม่พ้นเรื่องของผลประโยชน์ จากการที่เงินได้มามีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการเลือกตั้ง และระบบพรรคการเมืองของไทยยังไม่เข้มแข็งนี้เอง ทา

¹⁴ รื่องเดียวกัน, หน้า 34.

ให้ผู้แทนราษฎรหรือพรรคการเมืองต้องหาเงินมาใช้จ่ายทางการเมือง โดยการ
พึ่งพานักธุรกิจหรือนายทุน

ดังนั้น จึงทำให้มีผู้เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง โดยการ
การลงทุนทางการเมือง เพื่อเป็นเครื่องมือของการแสวงหาผลประโยชน์ทาง
ธุรกิจไปในตัว หรือที่เรียกว่า ธุรกิจการเมือง

ถ้าหากว่าการรวมกลุ่มดังกล่าว มีเป้าหมายของการร่วมกันเพื่อผล
ประโยชน์ทางอำนาจ และทางเศรษฐกิจมากกว่าอุดมการณ์ทางการเมืองและ
สามารถอ้างนาม "ประชาธิปไตย" ในการเข้ามามีอำนาจทางการเมือง เพื่อ
สนับสนุนผลประโยชน์ของกลุ่มดังกล่าว ลักษณะเช่นนี้เราเรียกว่าชนาธิปไตย
ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเรื่องการเอา
เงินมาใช้ซื้อเสียงในการเลือกตั้ง เพราะการแจกเงินซื้อเสียงดังกล่าวจะเป็นการ
ปลุกฝังความคิดของการเห็นแก่เงิน เห็นแก่ตัวให้กับประชาชนแทนที่จะเป็นการร่วมมือ
กันปลุกฝังจริยธรรม และแนวความคิดของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงให้มากที่สุด
เท่าที่จะทำได้ เพราะการมุ่งสร้างประสิทธิภาพให้กับประชาธิปไตยนั้น จำเป็น
จะต้องคำนึงถึงแรงจูงใจจริยธรรมทางการเมืองและความรับผิดชอบเป็นสำคัญมากกว่า
การอาศัยหลักการทางเศรษฐศาสตร์ที่เน้นการจูงใจให้คนไปเลือกตั้งลงคะแนนเสียง
โดยอาศัยค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงิน

ดังนั้น ปัญหาทางการเมืองไทยที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในยุคปัจจุบันนี้คือ
ปัญหาการส่งเสริมให้นักธุรกิจนายทุน เข้ามาบงการ และมีอิทธิพลในระบบการ
เลือกตั้งที่ไม่สุจริต ยุติธรรมโดยการใช้เงินทุ่มซื้อเสียง อันอาจกล่าวได้ว่าเป็น
อุปสรรคที่ขัดขวางและเป็นอันตรายต่อการพัฒนาทางการเมืองการปกครอง ใน
ระบอบประชาธิปไตยของไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะพรรคการเมืองบางพรรค และ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคนอาจมาจากการเลือกตั้ง ซึ่งมี "เงิน" เป็นตัวแปร
สำคัญในการชี้ขาดผลชนะ

ความจริงการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งรับใช้ประชาชนน่าจะเป็นผลมา
จากการไตร่ตรอง ตกลงใจและวางรากฐานไว้ในท้องที่จังหวัดมาแล้วเป็นเวลา

นาน ๆ ไม้ซุงพอนึกจะลงสมัครก็ตัดสินใจลงสมัครเลย การที่ตัดสินใจลงกระทันหันในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่ตัวผู้สมัครเองไม่ได้เป็นคนในท้องถิ่นหรือจังหวัดนั้น อีกทั้งไม่เคยสร้างชื่อเสียงให้แก่ท้องถิ่นและจังหวัดจึงเป็นข้อคิดว่าท่าอย่างไร ผู้สมัครจึงได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ในกรณีเช่นนี้ เงินยอมเข้ามามีบทบาทในการซื้อเสียงได้ง่าย ดังจะเห็นได้จาก การเลือกตั้งที่ผ่านมา บรรดานักธุรกิจ เศรษฐินายทุนแล้วนิยมออกไปสมัครรับเลือกตั้งในต่างจังหวัด จนกลายเป็นประเพณีไป เพราะสามารถจ่ายเงินอย่างได้ผล

จากสภาพปัญหาการใช้จ่ายเงินในการซื้อเสียงเลือกตั้งของผู้แทนราษฎร ซึ่งทำให้เกิดวงจรอุบาทว์ในวงการเมืองนั้น กรณีดังกล่าวทำให้เกิดนักธุรกิจการเมืองที่ต้องการเข้ามาเล่นการเมืองเพื่อลงทุนและถอนทุนคืนเมื่อได้รับตำแหน่งในรัฐบาล โดยเฉพาะระบบการเมืองไทยในปัจจุบันมีการทุ่มเทเงินทองเข้ามามากมาย ระบบการเมืองไทยนักธุรกิจมักชอบเข้ามาลงทุนซื้อตำแหน่งทางการเมืองเพื่อถอนทุนคืน ซึ่งปัจจุบันไม้ซุงเป็นการถอนทุนเพียงร้อยล้าน แต่เป็นหมื่นแสนล้านบาท¹⁵

ข้อสังเกตที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่าการใช้จ่ายเงินนั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับระบบการเมืองไทยในปัจจุบัน กล่าวคือ จะต้องมีการใช้จ่ายเงินทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การเลือกตั้ง จนถึงการเป็นรัฐมนตรีและการจัดตั้งรัฐบาล หรือแม้แต่การล้มรัฐบาล อย่างไรก็ตามประเด็นสำคัญที่จะต้องวิเคราะห์กันต่อไปก็คือ เงินที่ใช้จ่ายทางการเมืองนั้นได้มาจากไหน และมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่อะไร

การจ่ายเงินทางการเมือง ธุรกิจการเมืองและการประพัตติมิชอบ

เมื่อการเลือกตั้งจำเป็นต้องจ่ายเงิน เป็นจำนวนมากเพื่อให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง รวมตลอดจนถึงการดำเนินงานทางการเมืองก็จำเป็นต้องจ่ายเงิน ดังนั้น นักธุรกิจ นักการเมืองและพรรคการเมืองก็จำเป็นต้องหาเงินเพื่อมา

¹⁵พงศ์เพ็ญ ศกุนตาทัย, ผู้แทนราษฎร 5 (ตุลาคม 2533) : 16.

ใช้จ่ายทางการเงินเมือง การหาเงินทางการเงินเมืองดังกล่าวทำให้มีการวิ่งเต้นเพื่อหาผลประโยชน์และทำธุรกิจการเมืองมากขึ้น อย่างไรก็ตามการวิ่งเต้นและการทำธุรกิจการเมืองดังกล่าวบางครั้ง ก่อให้เกิดการประพฤติมิชอบหรือเกิดการคอร์รัปชันของนักธุรกิจการเมือง ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นผลเสียต่อสังคมส่วนรวมทั้งทางตรงและทางอ้อม สำหรับการวิเคราะห์การหาเงินเพื่อการใช้จ่ายทางการเงินเมืองนั้นจะแบ่งเป็นสองหัวข้อคือ (1) ระบบการหาเงินเพื่อใช้จ่ายทางการเงินเมือง (2) การทำธุรกิจการเมืองและการประพฤติมิชอบ¹⁶

1. ระบบการหาเงินเพื่อใช้จ่ายทางการเงินเมือง

เนื่องจากระบบการเมืองของไทยเริ่มมีการปกครองในรูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง และแนวทางของการใช้จ่ายทางการเงินเมืองได้มีการพัฒนาตลอด เวลา ดังนั้น การหาเงินเพื่อมาใช้จ่ายทางการเงินเมืองจึงได้มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะพิจารณาได้โดยสังเขปตามแผนภูมิที่ 3

ประการแรก สมมติว่านักการเมืองและนักธุรกิจที่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ในการเลือกตั้งนั้น เขาก็จะพยายามเลือกสังกัดพรรคการเมืองที่จะมีส่วนช่วยให้ตนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง การเมืองไทยส่วนใหญ่ไม่ได้เลือกคุณสมบัติของพรรคการเมืองในการเลือกตั้ง ต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมากเพื่อได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง และการพยายามรักษาฐานเสียงที่สนับสนุนตน ในขณะเดียวกัน ถ้าหากเป็นผู้นำทางการเมืองจะต้องมีหน้าที่ดูแลและให้ความช่วยเหลือลูกพรรคที่ให้การสนับสนุนการดูแลให้ความช่วยเหลือดังกล่าว ส่วนใหญ่จะเป็นการให้เงิน ดังนั้น ผู้ที่เป็นผู้นำทางการเมืองจึงต้องเป็นคนมีเงิน หรือสามารถวิ่งเต้นหาเงินได้มาก

¹⁶เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม. ประชาธิปไตยกับการใช้เงินและการประพฤติมิชอบทางการเมือง, หน้า 3.

ประการที่สอง ในการหาเงินมาใช้จ่ายทางการเมืองนั้น อาจจะทำให้ผ่านตัวผู้สมัครเองหรือผ่านพรรคการเมือง หรือผ่านกลุ่มธุรกิจ หรือกลุ่มอิทธิพล ในสมัยก่อนมักจะอาศัยเงินของตัวผู้สมัครเองเป็นสำคัญ แต่ในปัจจุบันมักจะใช้เงินจากพรรคการเมือง หรือกลุ่มอิทธิพลที่ให้การสนับสนุน กลุ่มอิทธิพลที่ให้การสนับสนุนนั้น จะมีทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ อดจะใช้จ่ายเงินสนับสนุนแก่ตัวผู้สมัครโดยตรงหรือพรรคการเมือง ในระดับท้องถิ่น มักให้การสนับสนุนแก่ตัวผู้สมัครโดยตรง อดไม่คำนึงถึงพรรคการเมือง ในการเลือกตั้งกลุ่มอิทธิพลหรือผู้ที่ให้การสนับสนุน จะทำการใช้จ่ายและหาเสียงหรือซื้อเสียงโดยไม่ผ่านตัวผู้สมัครเพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายเลือกตั้ง การใช้จ่ายของกลุ่มอิทธิพลนั้นส่วนใหญจะเป็นการใช้จ่ายเพื่อแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ที่จะได้รับจากนักการเมืองกลุ่มอิทธิพลท้องถิ่น ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ที่ทำธุรกิจที่ไม่ค่อยถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนกลุ่มอิทธิพลในระดับชาติมักจะเป็นกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ หรือกลุ่มอิทธิพลการเมือง ซึ่งมักจะทำให้การสนับสนุนแก่พรรคการเมือง และนักการเมืองที่จะให้การสนับสนุนการดำเนินงานของตนหรือในบางครั้ง เป็นผู้ที่อยู่บนอ้อมติของตน ผลประโยชน์ที่กลุ่มธุรกิจได้รับนั้นมักจะเป็นรูปของการกำหนดนโยบายหรือการได้รับสิทธิสัมปทานต่าง ๆ

ประการที่สาม เมื่อพรรคการเมืองและนักการเมืองได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งหรือเป็นผู้ที่เข้ามาใช้อำนาจบริหารประเทศ ก็จะต้องตอบแทนบุญคุณแก่ผู้ที่ให้การสนับสนุนตน การดำเนินการทางการเมืองมักจะคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพลที่ให้การสนับสนุนมากกว่าผลประโยชน์ของประชาชน ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนขาดการตื่นตัวทางการเมืองและสามารถจ่ายเงินซื้อเมื่อมีการเลือกตั้ง ดังนั้น นักการเมืองจึงให้ความสำคัญแก่นายทุนที่ให้การสนับสนุนมากกว่าประชาชนที่ เป็นผู้เลือกตั้งตน¹⁷

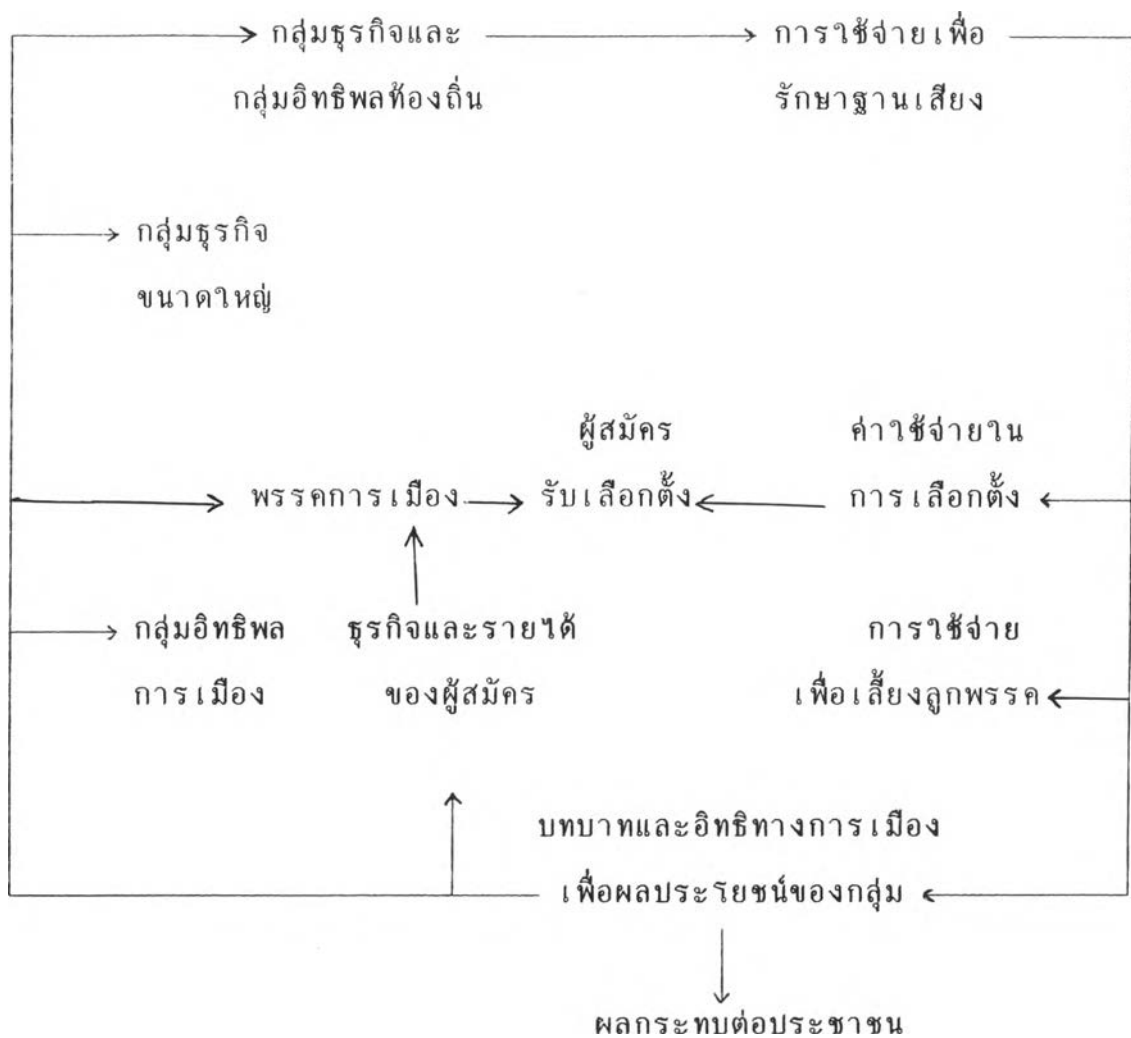
จากพฤติกรรมทางการเมืองเลือกและกลไกการบริหารงานดังกล่าวจึงทำให้เห็นว่าประชาชนยังมิได้รับผลประโยชน์จากการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย

¹⁷เรื่องเดียวกัน, หน้า 36.

มากนัก ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญของการพัฒนาระบบประชาธิปไตยในประเทศไทย

แผนภูมิที่ 3

ระบบการเงินเพื่อใช้จ่ายทางการเมือง และการระงับอิทธิพลทางการเมือง

2. การทำธุรกิจการเมืองและการประเมิณประพตติมิชอบ

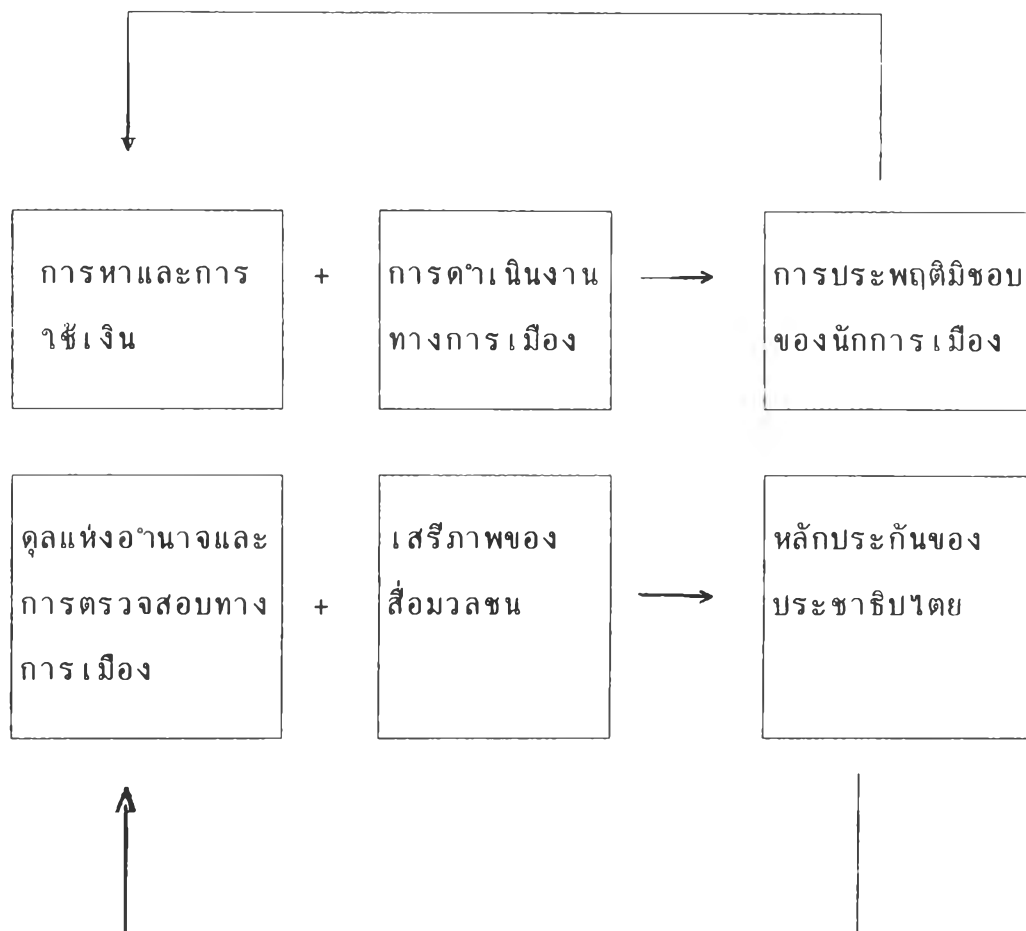
เมื่อระบบการเมืองมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการเลือกตั้งหรือการดำเนินงานทางการเมืองมีการใช้จ่ายมากขึ้น นักธุรกิจ นักการเมือง และพรรคการเมืองก็จำเป็นต้องมีการหาเงินมาใช้จ่ายอย่างเป็นระบบมากขึ้นในขณะเดียวกันเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตและมีการดำเนินการที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น การกำหนดนโยบายหรือการดำเนินงานของรัฐย่อมจะส่งผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นระบบการวิ่งเต้นเพื่อหาประโยชน์ของธุรกิจและผลประโยชน์ของนักการเมืองจึงมีการร่วมมือและประสานงานกันมากขึ้น การดำเนินการทางการเมืองดังกล่าวเมื่อขาดการถ่วงดุลแห่งอำนาจ หรือขาดการตรวจสอบทางการเมืองก็เป็นช่องทางให้นักการเมืองร่วมมือกับนักธุรกิจประพตติมิชอบ แสวงหาผลประโยชน์เพื่อกลุ่มของตนเองมากขึ้น ภัยที่พลเสียจากการกระทำดังกล่าวจะตกแก่ประชาชนส่วนใหญ่

ลักษณะการหาเงินและการประพตติมิชอบทางการเมืองของนักการเมืองนั้นอาจจะพิจารณาได้ ซึ่งจะพิจารณาได้ดังนี้¹⁸

¹⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 36.

แผนภูมิที่ 4

การใช้จ่ายเงินและการประพฤติมิชอบของนักการเมือง

ประการแรก ถ้าปล่อยให้การดำเนินการทางการเมืองโดยขาด การตรวจสอบและการถ่วงดุลทางการเมือง ก็จะทำให้ให้นักการเมืองใช้อำนาจใน ทางที่ไม่ชอบธรรมมากขึ้น ยิ่งนักการเมืองและนักธุรกิจร่วมมือกันใช้อำนาจทาง การเมืองและอำนาจทางธุรกิจ แสวงหาผลประโยชน์เพื่อกลุ่มของตน ก็จะทำให้ ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบและได้รับความเดือดร้อนมากขึ้น การประพฤติ

มิชอบของนักการเมืองส่วนใหญ่จะไม่เป็นการรดยละเมิดกฎหมาย แต่จะใช้อำนาจและอิทธิพลทางการเมืองของตนรดยกำหนดนโยบาย หรือการดำเนินงานรัฐบาลที่มิชอบที่สิทธิและผลประโยชน์ส่งแก่กลุ่มของตน รดยที่การกระทำดังกล่าวจะเป็นผลเสียของประชาชนส่วนใหญ่

ประการที่สอง การสร้างอำนาจการถ่วงดุลหรือการตรวจสอบทางการเมือง และ เสรีภาพของสื่อมวลชนเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนแม้ว่าการใช้เงินบวกกับอิทธิพลทางการเมืองจะก่อให้เกิดการประพัตติมิชอบการคอร์รัปชันก็ตาม แต่ถ้าในระบบการปกครองนั้นได้ให้สิทธิเสรีภาพอย่างเพียงพอแก่สื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสารต่างๆ แล้วก็จะช่วยให้เกิดการถ่วงดุลและการตรวจสอบทางการเมืองมีมาก ซึ่งเป็นมาตรการสำคัญที่จะป้องกันนักการเมืองและนักธุรกิจมิให้แสวงหาผลประโยชน์ ดังนั้นถ้ารัฐบาลต้องการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง คำนึงถึงการดำเนินการในเรื่องของสื่อมวลชน และการสร้างระบบถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง

ประการที่สาม เมื่อพิจารณาระบบเศรษฐกิจไทยซึ่งมีการเจริญเติบโตและพัฒนาก้าวหน้าไกลกว่าระบบการเมืองมากแล้ว จะพบว่าระบบการเมืองและการประกอบธุรกิจทางการเมืองก่อให้เกิดผลเสียแก่ประชาชน และการปกครองในระบบประชาธิปไตยได้มาก ทั้งนี้เพราะเหตุว่าประเทศไทยเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเปิดกว้างแบบเศรษฐกิจต่างประเทศมาก เงินฝากหมุนเวียนในระบบธนาคารพาณิชย์มีมูลค่าประมาณ 900,000 ล้านบาท ขาออกประมาณ 500,000 ล้านบาท การค้าต่างประเทศมีสัดส่วนร้อยละ 60 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์

สภาพการณ์ดังกล่าวสรุปได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในความยากจนและทำให้เงินเข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้งได้ง่าย ดังนั้น ระบบกลไกเพื่อให้เกิดการตรวจสอบการถ่วงดุลทางการเมืองจึงเป็นไปได้ยาก นักการเมืองและนักธุรกิจจึงแสวงหาผลประโยชน์มิชอบได้ง่าย แต่ทั้งนี้การที่นักธุรกิจ เข้ามาเล่นการเมืองไม่เข้าเป็นเรื่องเสียหาย และก็ไม่ได้หมายความว่านักธุรกิจเหล่านั้นจะเป็นนักธุรกิจ

การเมืองทุกคน แต่เราหมายถึงพวกที่ลงทุนเล่นการเมืองเพื่อเข้ามาทำการเมือง เป็นธุรกิจ เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์และกำไรจากการเมือง

สรุป พรรคชาติไทย ก่อเกิดจากกลุ่มชวยราชครู และเพื่อนที่เป็นนักธุรกิจชั้นนำของประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2517 พรรคจึงมีวิวัฒนาการเติบโตที่รวดเร็วมาก การเข้ามามีบทบาททางการเมือง ภายหลังจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 พรรคชาติไทยได้เสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร จึงมีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลพรรคชาติไทยเข้าบริหารประเทศไทยมีฐานมาจากหลายฝ่ายให้การสนับสนุนโดยเฉพะฐานที่มาจากนักธุรกิจชั้นนำของประเทศ การร่วมกลุ่มของนักธุรกิจ มีผู้ร่วม คือ พลตรีประมาธ อติเรกสาร ผู้ประกอบธุรกิจเครื่องหนัง และสิ่งทอไทย นายบรรหาร ศิลปอาชา บริษัทรับเหมาก่อสร้าง และกิจการอื่น ๆ อีกหลายประเภท นางนงนุช ตันสัจจา . นายอรุณ แสงสว่างวัฒนะ . นายธนา เลียวบุรินทร์ , นายบุรินทร์ หิรัญบุรณะ . นายเดช บุญหลง . นายไชยวัฒน์ เหลืองอมรเลิศ , นางชนิดต์ ปิยะอูย และน.พ.ทินกร พันธุ์กระวี . นางแรม พรหมโรมบล บุญประสพ ตระกูลสังขทรัพย์ ตระกูลเตชะวิบูลย์ ตระกูลศรีเพ็ญพงษ์ ฯลฯ บทบาทของนักธุรกิจได้ก้าวเข้าสู่การเมืองไทยมากมาย โดยผู้แทนราษฎรที่เป็นนักธุรกิจ เข้าสู่ระบบการเมืองเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่ปี 2518 มีจำนวนร้อยละ 34.6 และปี 2531 ร้อยละ 36.97 สาเหตุที่ทำให้นักธุรกิจเข้าสู่ระบบการเมืองมากมาย เช่นนี้เป็นเพราะระบบการเลือกตั้งของไทยขาดมาตรการในการจัดการใช้เงินซื้อเสียงเลือกตั้ง นักธุรกิจเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลทางการเงินจึงสามารถเข้าสู่ระบบการเมืองได้มากกว่ากลุ่มผลประโยชน์กลุ่มอื่น ๆ การเข้าสู่ระบบการเมืองของนักธุรกิจนั้นมุ่งหวังเพื่อการขยายตัวทางธุรกิจให้ได้มากขึ้น กลุ่มนักธุรกิจพยายามใช้อิทธิพลของตนเพื่อเข้ามาทำหนดนโยบาย หรือการตัดสินใจของรัฐบาล เรื่องที่จะให้ผลประโยชน์กับกลุ่มคน

รูปแบบของการใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมืองของนักธุรกิจ เมื่อนักธุรกิจมีบทบาทและอำนาจทางการเมืองแล้วก็ได้พยายามใช้อำนาจและอิทธิพลทาง

การเมืองให้เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มตนมากที่สุด โดยทั่วไปรูปแบบการแสวงหาอำนาจการใช้อิทธิพลทางการเมืองจะใช้วิธีการวิ่งเต้นเข้าสู่กลุ่มที่มีอำนาจรับผิดชอบหรือกลุ่มเพื่อนฝูงของตน นอกจากนั้นนักธุรกิจมักจะใช้อิทธิพลของสื่อมวลชนเพื่อสร้างกระแสการสนับสนุนจากประชาชนภายนอก และรูปแบบการเข้าร่วมที่สำคัญที่สุดคือการให้เงินสนับสนุนกับพรรคการเมือง หรือการให้เงินจะให้แก่ผู้สมัครโดยตรงก็ได้